

Dansjö gård

Arkeologisk utredning steg 2 2024

L1954:2130, Dansjö 1:5, Lekaryd socken, Alvesta kommun, Kronobergs län, Småland

Tove Wahlberg Traneskog

Arkeologisk rapport 2024:44

MUSEIARKEOLOGI SYDOST
– en del av Kalmar läns museum

Dansjö gård

Arkeologisk utredning steg 2 2024

L1954:2130, Dansjö 1:5, Lekaryd socken, Alvesta kommun, Kronobergs län, Småland

Författare	Tove Wahlberg Traneskog
Copyright	Kalmar läns museum 2024
Redaktion	Anna-Karin Karlsson, Stefan Siverud
Kartor	Publicerade i enlighet med tillstånd 507-98-2848 från Lantmäteriverket
Förlag	Kalmar läns museum
ISSN	1400-352X

Innehåll

Sammanfattning	7
Inledning	8
Topografi och fornlämningsmiljö	9
Syfte och frågeställningar	13
Metod och genomförande	14
Resultat	16
Tolkning & åtgärdsförslag	18
Referenser	19
Tekniska och administrativa uppgifter	20
Bilagor	21

Karta över Kronobergs län med platsen markerad.

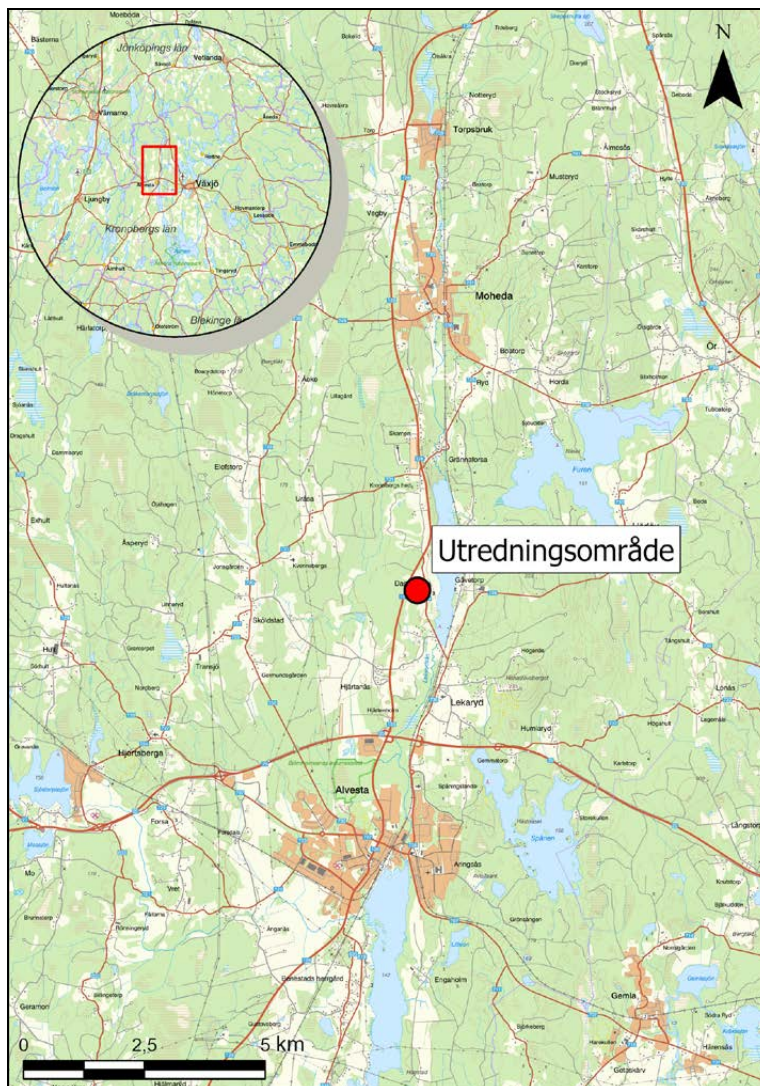
Sammanfattning

I samband med nybyggnation av ladugård i anslutning till Dansjö gård har Museiarkeologi sydost genomfört en arkeologisk utredning steg 2. Byn Dansjö har belägg från första halvan av 1400-talet och benämns som sätesgård för väpnare Håkan Petersson under andra halvan av 1400-talet.

Inledning

Museiarkeologi sydost har genomfört en arkeologisk utredning steg 2 inom fastigheten Dansjö 1:5, Alvesta kommun, Kronobergs län, figur 1. Anledningen till utredningen var att en ladugård

planeras anläggas i anslutning till L1954:2130, område med fossil åkermark. I anslutning till utredningsområdet finns även möjlig fornlämnning L1954:2221, bytomt/gårdstomt.

Figur 1. Utredningsområdet var beläget i Dansjö, strax norr om Alvesta tätort.

Topografi och fornlämningsmiljö

Det aktuella området ligger i byn Dansjö strax norr om Alvesta tätort. Byn har belägg från första halvan av 1400-talet och benämns som sätesgård för väpnare Håkan Petersson (Horn) åren 1465–1486 (ortnamnsregistret isof, Larsson 1980).

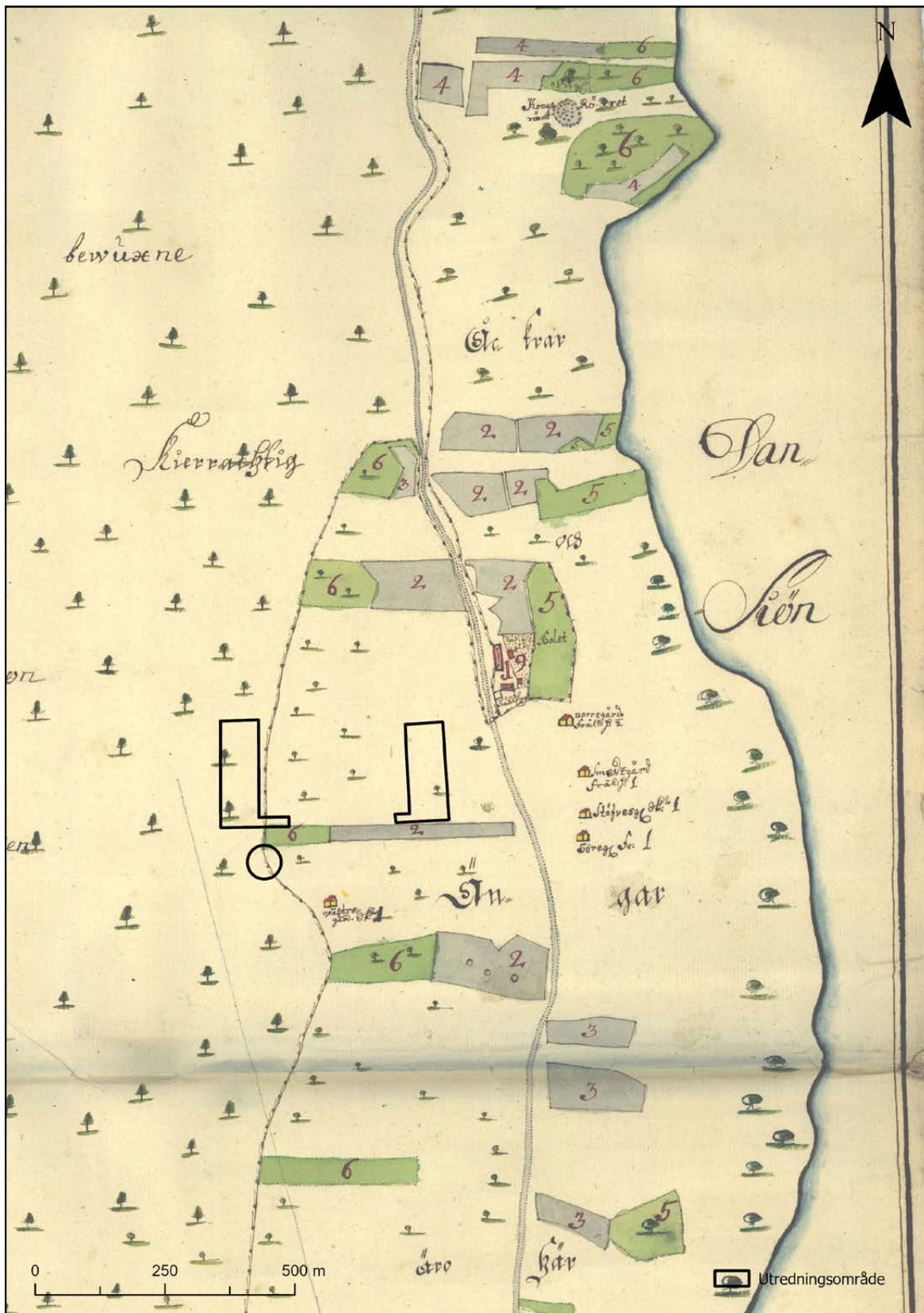
I det historiska kartmaterialet syns den berörda marken ligga i gränsen mellan byns in- och utägor, se figur 2 och 3.

Inom närområdet finns ett antal registrerade fornlämningar, se figur 4. Förutom berörd fornlämning L1954:2130, fossil åker, återfinns möjlig fornlämning L1954:2221, by-/gårdstomt i närheten av utredningsområdet. Öster om berörd yta finns L1954:2661 och L1954:3211, gravar markerade med resta stenar, registrerade som övrig kulturhistorisk lämning. Stenarna har enligt uppgift i Fornsök flyttats i början av 1900-talet och var tidigare placerade 70–100 m längre västerut. Ytterligare en grav i närområdet är L1954:3210, stensättning, graven är flack och 18 meter i

diameter med antydan till mittstensättning. I området finns även en hällristning i form av skålgropsförekomst, L1954:2660, ett vägmärke, L1954:2731, samt möjlig fornlämning L1954:6133, by-/gårdstomt. Drygt 650 meter nordöst om utredningsområdet ligger även gravfältet L1954:1978.

Under 1960-talet undersöktes ett flertal stensättningar inom gravfält L1954:1978. I en av dem hittades två brandgravar (Jaanusson 1966). I en grav påträffades vad som tolkades vara krigarutrustning, bland annat svärd, lans, spjut och sköld. I graven påträffades även ben från hund samt kamfragment, keramik och ett dräktspänne. Den andra brandgraven innehöll förutom brända ben även fynd av bland annat järnkniv, spjutspets, delar av en sköldbuckla samt ett hopvikt tveeggat svärd.

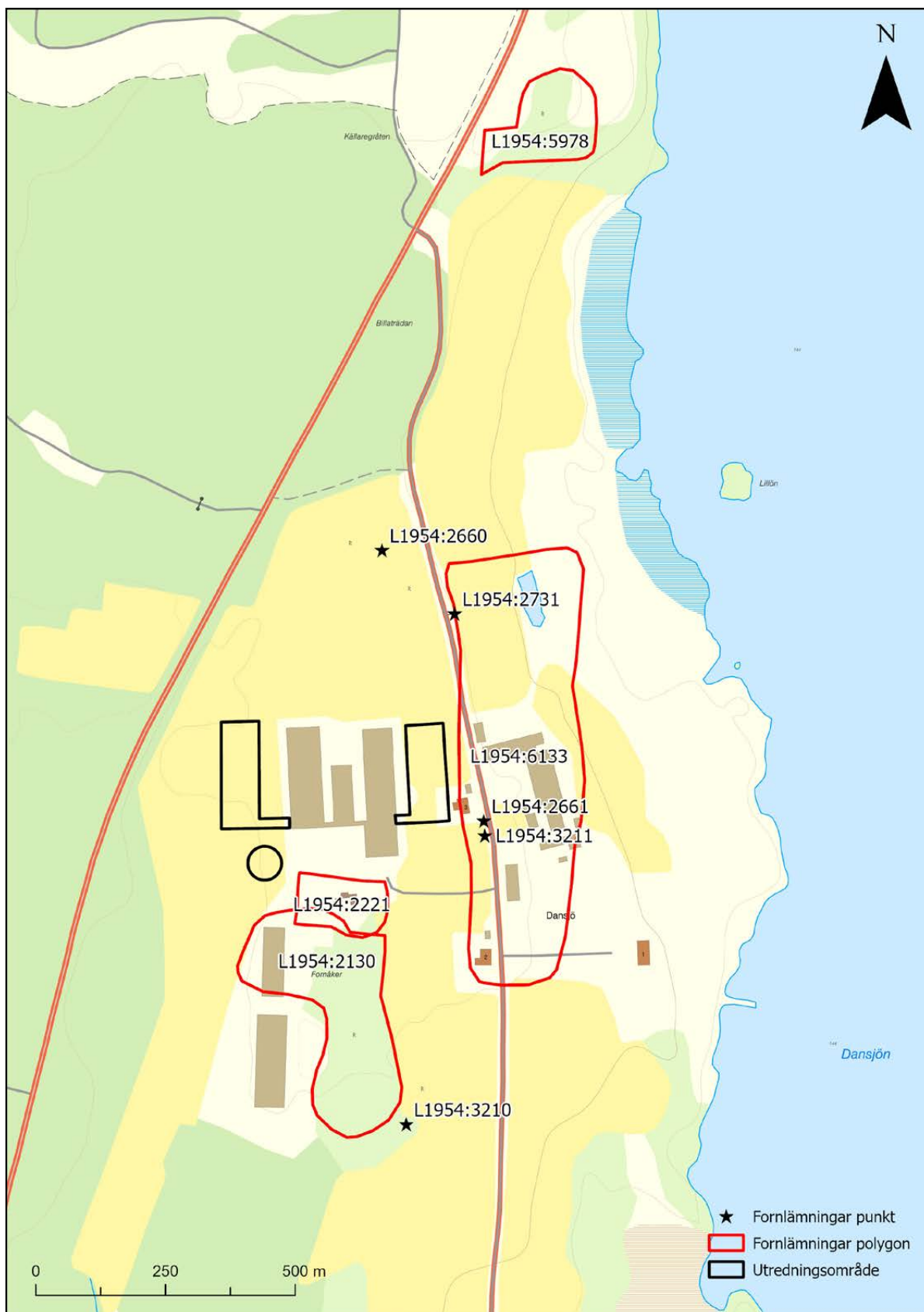
Det största röset som kallas Kongshögen är cirka 26 m i diameter och 3,5 m högt och kan ses i det historiska kartmaterialet, se figur 2.

Figur 2. Utredningsområdet markerat på geometrisk avmätning 1720 (LMA-F39-3:1). Observera "Kongsröret" i norra delen av kartan.

Figur 3. Utredningsområdet markerat på enskifteskarta 1823 (LMA-F39-3:4).

Figur 4. Fornlämningsbilden närmast Dansjö.

Syfte och frågeställningar

Syftet med den arkeologiska utredningen steg 2 var att utreda om det vid placeringen för ladugården och gödselbehållaren fanns under mark dolda lämningar.

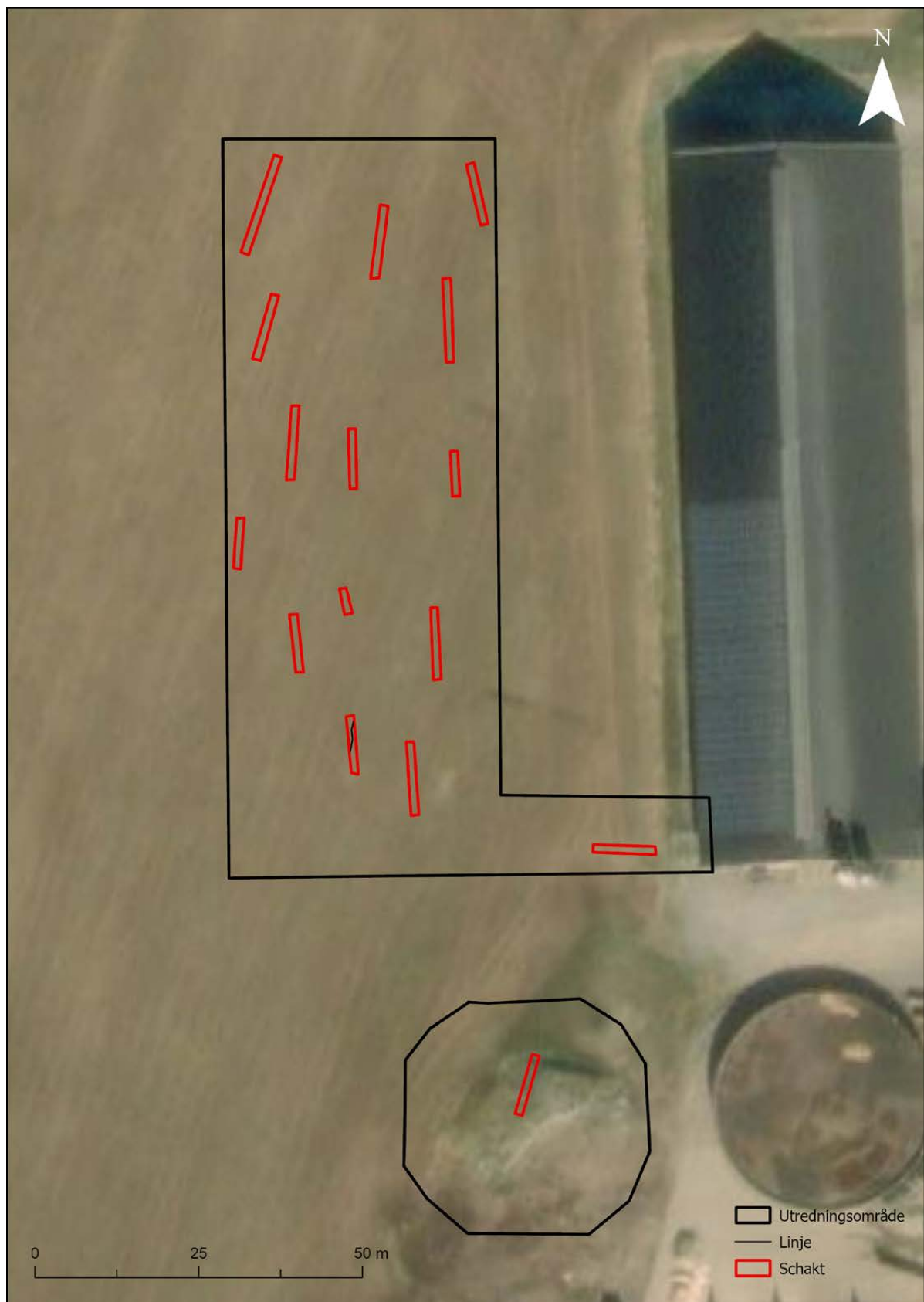
Ladugården avsågs placeras väster om befintlig byggnad och utredningen skulle i första hand fokusera på denna placering. Skulle fornlämningar påträffas skulle arbetet avbrytas och i stället fokusera på den alternativa placeringen, öster om befintlig byggnad.

Metod och genomförande

Den arkeologiska utredningen genomfördes med sökschakt, jämnt fördelade över den berörda ytan väster om befintlig byggnad samt i området för placerad gödselbehållare, se figur 5. I samband med sökschaktningen genomfördes även en metalledetektering av de aktuella ytorna för att få information om det förelåg ett fyndmaterial

som eventuellt går att koppla till underliggande lämningar eller om matjordslagret var fyndförande. Metalledetekteringen genomfördes av Jonas Paulsson.

All dokumentation gjordes inom arbetsflödet IDA.

Figur 5. Schaktad yta inom utredningsområdet.

Resultat

Utredningen fokuserade på den västra ytan, samt området planerat för gödselbehållare, sammanlagt 16 sökschakt lades. Området bestod av åkermark som sluttade svagt mot väster, med en något mindre höjning i områdets västra del, figur 6.

Matjordslagret varierade i tjocklek och var som tjockast i västra delen, upp till 0,5 m. I östra delen något tunnare, 0,25 m. Under matjorden följde en ljusbrun sandig silt som bitvis var orange.

Området var väl stenröjt och endast ett fåtal stenar fanns i marken. I södra delen fanns en mindre

samling stenar som mättes in som en linje då de upplevdes följa varandra. Det är möjligt att stenarna är resterna av en stengärdesgård, se figur 7.

I matjorden fanns en hel del tegel och på flertalet platser fanns spår efter tidigare dräneringsarbete. I sydöstra delen påträffades skaftet från en kritpipa, som ej tillvaratogs. I nordvästra delen av ytan påträffades med metalldetektor en blysmälta, se figur 8. Denna var dock inte möjlig att datera och tillvaratogs ej.

Figur 6. Sökschaktningen skedde i åkermark. Fotograferat från söder.

Figur 7. I södra delen av undersökningsområdet fanns en mindre stenrad som möjligen kan vara resterna från en stengärdesgård.

Figur 8. I nordvästra delen av ytan påträffades en blysmälta.

Tolkning & åtgärdsförslag

Utredningen skulle i första hand fokusera på den västra yta för att undersöka förekomsten av eventuella fornlämningar under mark. Inga fornlämningar påträffades och därmed berördes inte den östra sidan.

Den östra delen var belägen närmare bebyggelsen och den äldre gårdstomten samt även två gravar vars resta stenar flyttats i början av 1900-talet. Det östra området hade även större potential för möjliga boplatslägen.

Det arkeologiska arbetet inom den västra ytan anses avslutat och inga vidare insatser föreslås.

Referenser

Jaanusson, E. 1966. *Rapport över arkeologisk undersökning på gravfältet vid Dansjö, Lekaryds sn, Småland.*

Larsson, L-O. 1980. *Småländskbebyggelse historia. 1 Från vikingatid till Vasatid, 1:2 Allbo härad.* Högskolan i Växjö

Webbsidor

Ortsnamnsregistret ISOF
<https://ortnamnsregistret.isof.se/>

Lantmäteristyrelsens arkiv

F39-3:1 Geometrisk avmätning Dansjö nr 1-6
1720

F39-3:4 Enskifte Dansjö nr 1-6 1823

Tekniska och administrativa uppgifter

Länsstyrelsens dnr:	3017-2021
Kalmar läns museums dnr:	33-170-2024
Projektnummer KLM:	A2433
KMR uppdragsnr:	202400842
Spridningstillstånd, LM:	507-98-2848
Uppdragsgivare:	Dansjö gård AB
Landskap:	Småland
Kommun:	Alvesta
Socken:	Lekaryd
Fastighet:	Dansjö 1:5
Fornlämningsnr:	L1954:2130
X koordinat:	6311980.147
Y koordinat:	473687.647
Latitud:	56.950689
Longitud:	14.567430
M ö h:	156
Fältarbetstid:	3 oktober 2024
Personal:	Tove Wahlberg Traneskog
Foto, Du-nummer:	Du 478:1–3
Fyndnummer:	Inga fynd tillvaratogs
Dokumentation:	All dokumentation förvaras på KLM.
Inmätning:	Koordinater och höjdangivelser i rikets koordinatsystem SWEREF 99 TM och RH2000.

Bilagor

Bilaga 1. Metalldetekteringsrapport	22
Bilaga 2. Fotolista digitala bilder	23
Bilaga 3. Schaktrapport	25

Metalldetekteringsrapport

Undersökning med metalldetektor i samband med arkeologisk utredning steg 2 inom fastigheten Dansjö 1:5, Alvesta kommun, Kronobergs län.

Metalldetektormodell som användes: XP DEUS 11”

Undersökningen:

Arbetsmetod och utförande:

En systematisk metalldetektering utfördes i flera steg inom exploateringsalternativet väster om befintliga ladugårdar. Inledningsvis avsöktes matjorden från ytan inom hela undersökningsområdet (inklusive området för planerad gödselbehållare) med sökstråk med ett avstånd av 10 meter. Som en kompensation till de sämre detekteringsförhållandena detekterades även de upplagda dumphögarna från den arkeologiska sökschaktningen. Avslutningsvis metalldetekterades alla framtagna anläggningar och lager i sin helhet från ytan i de grävda arkeologiska söschakten.

Vid avsökningarna av matjorden negligerades generellt utslag från järnföremål medan alla andra kontrollerades. Metallföremål som med säkerhet kunde tillföras tiden före 1850 eller med osäkerhet kunde dateras i fält togs upp och mättes in. Metallföremål som med säkerhet kunde bestämmas till senare tid (d.v.s. efter 1850) tillvaratogs inte.

Vid detekteringarna av anläggningar/lager beaktades alla typer av metallutslag. Metallföremål som låg ytligt togs upp och kontrollerades.

Fältarbetet utfördes den 3/10 2024

Detekteringssituationen: (fysiska faktorer som påverkar detekteringsresultatet) –

Vid undersökningstillfället fanns det på hela undersökningsområdet en ganska högt uppkommen gräsvall, vilket inte gav optimala förhållanden för avsökning.

Arbetet utfördes vid meteorologiskt gynnsamma förhållanden.

Jonas Paulsson (Arkeolog och metalldetekteringsspecialist)

Schulz Paulsson Arkeologi AB

Telefon: 0701733223

E-post: sp.arkeologi@gmail.com

Bilaga 2. Fotolista digitala bilder

Fotolista digitala bilder

Landskap: Småland

Socken: Lekaryd

Fastighet: Dansjö 1:5

2024

DU 478

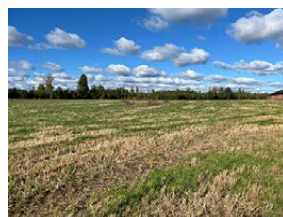
Nr	Motiv	Från	Datum
1	Utredningsområdets västra del under schaktning	NÖ	2024-10-03
2	Närbild på schakt. Det tjocka matjordslagret syns.	N	
3	Överblick utredningsområdet	SÖ	

478_1.jpg

478_2.jpg

478_3.jpg

Bilaga 3. Schaktrapport

ID	Längd (m)	Bredd (m)	Djup (m)	Beskrivning
1		1	0,4	Matjord 0,25 m, därunder ljus och bitvis lerig silt.
2		1	0,4	Matjord 0,25 m, därunder ljus och bitvis lerig silt
3		1	0,4	Matjord 0,25 m, därunder ljus och bitvis lerig silt
4		1	0,4	Matjord 0,25 m, därunder ljus och bitvis lerig silt
5		1	0,6	Matjord drygt 0,5 m, följdes av en ljus silt
6		1	0,4	Matjord 0,25 m, därunder ljus och bitvis lerig silt
7		1	0,4	Matjord 0,25 m, därunder ljus och bitvis lerig silt
8		1	0,6	Matjord drygt 0,5 m, följdes av en ljus silt
9		1	0,4	Matjord 0,25 m, därunder ljus och bitvis lerig silt
10		1	0,4	Matjord 0,25 m, därunder ljus och bitvis lerig silt
11		1	0,6	Matjord drygt 0,5 m, följdes av en ljus silt
12		1	0,6	Matjord drygt 0,5 m, följdes av en ljus silt
13		1	0,6	Matjord drygt 0,5 m, följdes av en ljus silt
14		1	0,4	Matjord 0,25 m där under ljus bitvis lerig silt
15		1	0,4	Matjord 0,25 m, därunder ljus och bitvis lerig silt
16		1	0,4	Matjord drygt 0,3 m följdes av en brun silt

Adress Box 104,
S-392 21 Kalmar

Telefon 0480-45 13 00

E-post info@kalmarlansmuseum.se
Webb kalmarlansmuseum.se

